

ВІДГУК

**на дисертацію Белі Володимира Валерійовича
«Традиція і модернізація китайського соціуму в умовах
глобальних трансформацій»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук зі
спеціальності 09.00.03 - соціальна філософія та філософія історії**

Динамічний і суперечливий характер сьогодення змушує кожну країну шукати гідне місце у світі глобальних трансформацій, вирішуючи, одночасно, надскладне завдання збереження власної ідентичності і вибору тієї моделі модернізаційних змін, яка б оптимально поєднувала її національні традиції, культурно-господарські прагнення та геополітичні реалії.

Перетворення людства в глобальну планетарну цілісність, в якій складові елементи, підсистеми та чинники повинні, в ідеалі, взаємодоповнювати один одного, відбувається, насправді, досить нерівномірно, конфліктно, кризово. Глобалізація як домінуюча тенденція цивілізаційного процесу середини минулого початку нового століття докорінно змінюючи не тільки технологічно-виробничу, економічну, культурну, політичну, інформаційну та інші сфери, але й самі підвалини людської життєдіяльності, потребує адекватного наукового усвідомлення.

Отже, можна констатувати, що оригінально зреалізовані в дисертаційному дослідженні В.В. Белі прагнення розкрити специфіку взаємозв'язку традиції і модернізації китайського соціуму в умовах глобалізації є вельми актуальними і евристично перспективними для пріоритетних напрямків сучасного суспільствознавства, зокрема інтегрують цілий комплекс проблем соціальної філософії, синології, політології, обумовлених соціокультурними метаморфозами мінливого буття.

Рецензована дисертаційна робота відрізняється логічною культурою побудови самої концепції дослідження. Також, позитивне враження справляє аналіз стану наукової розробки теми. У

відповідних розділах дисертації, порівнюючи різні точки зору, В.В. Беля демонструє широку фахову обізнаність і творчий підхід до опрацювання досить великої кількості джерел з даної проблематики, чому сприяв досвід наукового стажування автора в КНР. Це дозволило ознайомити вітчизняних науковців з, поки що, маловідомим інтелектуальним доробком китайських вчених в царині сходознавства, філософії історії, глобалістики.

Зокрема, автор здійснив вдалу спробу систематизувати інтерпретації китайськими дослідниками модернізації як умови «переробки цивілізації і традиції (с. 106) на шляху пошуку збалансованої «сумісності цінностей» (с. 110). Зазначимо, таке розуміння відображає перетин мультикультурних комунікаційних векторів, викликаних феноменами глобалізації, глокалізації, гібридизації, їх неоднозначність для модернізаційних практик і окреслює нагальну потребу діалогу між різноманітними культурними світами.

Позитивною ознакою авторської концепції слугує, також, здійснення порівняльного аналізу трансформації китайського і українського соціумів з точки зору з'ясування подібності і самотності рис, що проявляються під час різних етапів та форм модернізації (с. 152, 169–172).

Схвальної оцінки заслуговує послідовна аргументація В.В. Белею положень наукової новизни дисертації. Наприклад, китайський соціально-філософський дискурс модернізації, на думку автора, не є результатом механічної вестернізації та уніфікації, наслідком «західно-східного паралелізму», а формується як теоретичний проект, філософія і логіка якого розгортається на китайському цивілізаційному ґрунті (с. 15, 108, 122, 130).

В дисертації переконливо доведено – при виборі модернізаційного варіанту змін «китайці не прагнуть бути не китайцями» (с. 170), а терміном «модернізація» підсумовуються напрямки різної історичної і соціальної ваги, що втілюються в локальних, національних, регіональних і глобальних моделях.

Дисертантом слушно розрізняються поняття «традиція» і «традиційність», які в модернізаційних процесах зберігають «цілісність генетичного коду національного буття», його сенсово-культурну і генераційну значимість, пробуджуючи інтерес до «модернізації» традиційних цінностей конфуціанства в ході соціального оновлення китайського соціуму (с. 5, 57, 83).

Разом з тим, дисертація В.В. Белі, не позбавлена, на наш погляд, окремих упущень, дискусійних моментів, редакційних неточностей, що дозволяє висловити наступні зауваження і побажання.

Аналізуючи неоконфуціанський ренесанс (с. 114–120), бажано було б, виокремити ті обставини, що, з одного боку, сучасне китайське керівництво розглядає конфуціанство як потужний ідеологічний інструмент завдяки акценту в ньому на порядок, ієрархію та обов'язок перед правителем і родиною. Фактично, конфуціанство використовується для збереження авторитарного типу правління, побудови «соціалізму з китайською специфікою» і нагадує, відомий з радянської історії період «соціалізму з людським обличчям». З іншого боку, звернення до конфуціанської традиції продиктовано прагматичною установкою Китаю зберегти конкурентні переваги у змаганні з країнами, які вважають себе конфуціанськими, зокрема Японією, Південною Кореєю, Тайванем, В'єтнамом, Сінгапуром і таким чином стати регіональним лідером на азійському континенті.

Задля досягнення смислової співзвучності потребують редакційного уточнення наступні висновки. В авторефераті дисертації «акцентується очевидна неможливість ретрансляції досвіду азійських модернів та його дискурсивних складових на ситуацію українського соціуму» і одночасно наголошується «щодо китайського варіанту модернізації, останній залучається як повчальний з боку тих методологічних настанов і теоретичних презумпцій, які містять щодо ситуації сучасної України великий потенціал росту у справі суспільних перетворень» (с. 16).

Оцінюючи український досвід соціальних трансформацій, автор відзначає «фактичну неготовність українського соціуму до конструктивного розв'язання актуальних завдань модерного соціально-політичного проекту, наявність в українському досвіді соціальних перетворень, які проявляються в нездатності соціуму до системних реформ, застряванні в одних і тих самих проблемах» (с. 16, 170).

На наш погляд, драматичний перебіг подій останніх років скоріше свідчить про неготовність багатьох представників управлінської еліти та управлінських інституцій, а не соціуму в цілому, дати адекватну відповідь на модернізаційні виклики, зумовлені європейським вибором переважної частини українського суспільства.

Також, до редакційних огріхів можна віднести і певні прогалини у списку використаних джерел. В тексті автореферату (с. 9) названо дослідників, праці яких не включено в цей список. Наприклад, це стосується роботи відомого культуролога Едварда Саїда «Культура й імперіалізм» (К.: Критика, 2007. – 608 с.).

Але висловлені зауваження не зменшують в цілому позитивної оцінки добротного дисертаційного дослідження В.В. Белі.

Виходячи з цього, можна зробити такий загальний висновок.

Дисертація В.В. Белі «Традиція і модернізація китайського соціуму в умовах глобальних трансформацій» є самостійним, завершеним, концептуально цілісним науковим дослідженням, в якому отримані обґрунтовані теоретичні результати, що відрізняються науковою новизною і в сукупності суттєво збагачують розробку актуальних проблем соціальної філософії. Дисертація відповідає вимогам пп. 11 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» (Постанова Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567), паспорту спеціальності, профілю спеціалізованої вченої ради.

Все це дає підставу для присудження В.В. Белі наукового ступеня кандидата філософських наук зі спеціальності 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії. Основний зміст дисертації опубліковано в авторефераті і наукових працях дисертанта у фахових виданнях.

Офіційний опонент,
старший науковий співробітник
Інституту філософії
імені Г.С. Сковороди НАН України
кандидат філософських наук

М.І. Надольний

4 вересня 2015 р.

